

Visszatérés a Paradicsomba

A másik külföldi munka a baszk származású, de New York-ban élő és alkotó ITZIAR BARRIO *Return – Welcome to the new Paradise* (2009–2010) című munkája, amely egy háromrészes projekt egyik darabja. A cím az Édenkert-metaforát egészen meglepő társadalmi kontextusba helyezi. A kiállításon látható 17 perces videó a projekt első fázisa, amely a *Visszatérés* címet viseli. A művész egy brooklyni épület tetején helyezett el egy hirdetőtáblát a következő szöveggel: „Welcome to Paradise. You, wild cat.” A csiricsáré tábla az utazási irodák hatásvadász vizuális narratíváját idézi meg. A környék lakói nagyrészt színesbőrű bevándorlók, akiket a videó alatt arról faggat a művész, hogy mit jelenthet ez a tábla. A megkérdozet-tek nagy része a Karib-tenger mellől, Afrikából vagy Dél-Amerikából érkezett, olyan helyekről, amelyeket az utazási irodák éppenséggel földi paradicsomként szoktak ábrázolni. Arra a kérdésre, hogy mit jelenthet a plakát, számtalan válasz érkezik, azonban mindegyiknek köze van a vallási Paradicsom szimbolikájához. Sok bevándorló számára a brooklyni gettó tényleg maga a paradicsom azokhoz a gazdasági és társadalmi körülményekhez képest, amelyek elhagyott hazájukban uralkodnak. Az érdektelentől a lelkesig, a filozofikustól az értetlenig sokféle megnyilatkozást hallhatunk. Egyikük azt mondja, hogy a Paradicsom az, amit ki kell érdemelni. Ezzel szemben egy másik válaszoló szerint személyes Édenkert bármi, ami éppen történik. Végül is mindket-
tőjüknek igaza lehet. A kis brooklyni utazás után azonnal visszacsöppenünk a jelenlegi Magyarországra, melynek uralkodó közhangulatát talán leginkább a SOCIÉTÉ RÉALISTÉ 2013-ban készült munkája, a *Cím nélkül, évszám nélkül, Magyarország* kapja el. Az alumíniumlemezből készült nemzetiszínű lobogó közepén – a lyukas zászlót megidéző – kerek kivágás van, amely valójában egy sokszirmú virág, avagy kormánykerék. Ennél azonban jóval több is, hiszen a kerék nem más, mint az indiai zászló mintájára készült roma zászló szimbóluma. Az 1971-ben elfogadott roma zászló közepén a vörös kerék, vagy más néven csakra összetett jelentéssel bír. Utal az őshaza, India zászlójára, ugyanakkor a vándorló életmód és a felkelő nap jelképe is. A Societé Réalisté ezt teszi a magyar zászló közepére, az integráció azonban egyelőre – makroszinten mindenképpen – sikertelen. Egyre kellemetlenebb asszociációkat hív elő a kiállítás hangulata, amely kevésbé radikális ugyan, mint amilyennek tűnik, összességében mégis működik. Petri György legendás verse, a *Zátony* sorai visszhangoznak: „Mert ez nem ideje semminek.” Csak úgy itt vagyunk, itt felejtve. Mint Major János kabátja.

Balázs Kata

Közös dolgaink

Köves Éva legutóbbi kiállításairól

📍 Hotel Nemzeti, Budapest

📅 2012. december 15 – 2013. április 11.

📍 Tat Galéria, Budapest

📅 2013. január 23 – február 20.

📍 Fészek Galéria, Budapest

📅 2013. március 13 – április 5.

Köves Éva munkáival ebben az évben három helyszínen is találkozhatott a közönség: tavaly év végén, a Hotel Nemzeti új, kortárs művészeti sorozatának első meghívottjaként korábbi munkáiból nyílt kiállítás a Blaha Lujza téri felújított szálloda belső tereiben, az év elején a Tat Galériában és tavasszal a Fészek Galériában *Közös dolgaink* címmel mutatták be alkotásait. A három kiállítás összefügg, annak ellenére, hogy egyenként különböző új szempontokra hívják fel a figyelmet Köves Éva munkáiban. A Nemzeti Szálló teljes mértékben az adott térre és annak funkcióira „alkalmazott” kiállítása korábbi művekből való válogatást vonultat fel, a belsőépítészeti kialakítás és a festményinstallációk között kibomló, sokszínű párbeszéd lehetőségét mutatja be (egy 2005-ös Köves-sorozat címét kölcsönvéve) a kint-bent, fent-lent összefüggések mentén. A Tat Galériában nyílt tárlat is a galéria terének építészeti, szín- és anyagbeli kötöttségeihez igazodva alakult egybefüggő, csaknem a teljes falfelületet befedő installációvá, amelyhez szorosán kötődik a Fészekben rendezett kiállítás: összetett fotóinstallációk, egy-egy grafikával kiegészítve, gyakorlatilag térré „rétegezve” a felvételek mentén kibomló felületet.

Köves Éva munkáiban az utóbbi négy évben a közösség kérdései kerültek előtérbe, alkotásmódjában és a feldolgozott témákban egyaránt. Ez egyrészt a közös(ségi) alkotómunkában jelentkezik, a kiütkeresés nevében az utóbbi néhány év mikro- és makroszinten egyaránt megmutatózó rossz közérzetéből, szorongató körülményei közül, logikus lépésként, másrészt a közösség fogalmának alapvető jelentésével, a közösség számára felmutatható megoldási lehetőségek vizuális megfogalmazásával foglalkozik.

Az alkotóközösség ebben az esetben egy közös kezdeményezést takar, amely 2009-ben EL-HASSAN RÓZÁVAL és SZTOJÁNOVITS ANDREÁVAL közösen indult el. Az együttműködés több kiállítás létrehozását is eredményezte: 2009-ben a három alapító SALAM HADDAD-dal kiegészülve rendezett bemutatóját, 2011-ben pedig Sztojánovits Andreának és Köves Évának közös, *Dodeca* címet viselő tárlatát, mindkettőt a Fészekben. Külföldi részvételek mellett ez év márciusában az egri Kepes Intézetben is szerepeltek egy installációval. Az együttműködésnek, amelynek kiindulását a különböző szemléletek találkozása, az ebből születő munkák, kísérletek létrehozása vezette, fontos állomása volt a 2011-ben a *Velencei Biennálé* magyar pavilonjának pályázatára beadott, *Közös dolgaink* címet viselő pályázat. A végül, egyelőre a kivitelezését váró, leginkább a design társadalomtudományi oldalára hangsúlyt helyező, etnikai és társadalmi kérdésekkel foglalkozó projekt munka a kollektív alkotás folyamatára épült, a mű helyszínen való létrejöttére különböző szakmák képviselőinek bevonásával, a kétkezi munkát végző emberektől a szociológusig. Ebben a munkában kiemelt szerephez jutott a kap-tár motívuma, mint a közösség, közösségi munka és a társadalmi gondok megoldási lehetőségeinek metaforája – és ez köszön vissza Köves utóbbi években készült munkáin is, az említett kiállítások központi elemeként, de már 2011-ben is hasonló súllyal jelent meg a Tat Galériában rendezett egyéni tárlatán.

Köves munkáival kapcsolatban a szakirodalmi konszenzus azt mondja, hogy azok a konstruktivista örökség leghívebb hazai hordozói. A színredukciók, formai analízisek, a kedvelt témák (leginkább a város), a fotó és a festmény közti kapcsolat átjárhatósága, a szekvencialitás és a festmény és a tér közötti kapcsolat, a festmény térbe való kiléptetésének lehetőségeit firtató festményinstallációkban és a festészettel párhuzamosan művelt fotográfiában öltenek testet ebben a kilencvenes évek óta alakuló alkotói világban. Továbbgondolásuk azokba a munkákba fut, amelyek a vizualitás másik, technológiával, zenével szorosan összefüggő területével, a vj-k munkájával való találkozással kapcsolatos: a professzionális vj-ként működő képzőművész, Sztojánovits Andrea Köves-festményekre (vagy róluk) készített vetítései, animációi közösen létrehozott, kinetikus audiovizuális installációkként működnek, ezek közül egy látható a Nemzeti kiállításán is. Köves saját munkáiban pedig, amelyek tulajdonképpen a négyéves együttműködés során felvetődött utak egyéni alkotói világába való integrálásának nyomait mutatják, analizálja az egyébként szigorú matematikai alapokon álló vetítések elemeit, struktúrákra bontja, mint korábban a párizsi és budapesti vas-szerkezeteket és árnyékaikat, beépíti őket, és a rétegzettség (vetített rétegek, transzparencia, summázat) problémáját veti fel a segítségükkel, akár *Csendélet* című sorozatának térbeli továbbgondolásaként. Ezek az elemek sokszor a kaptár szerkezetét idézik meg, egyértelműen illeszkedve Köves konzekvens, de mindig megújuló szemléletébe, amelyben egy-egy elem alapos formai analízise központi szerepet tölt be. Ezekben a munkákban a társadalmi elkötelezettség a vágyott közösség-metafora, amely a kaptár analízisében ölt testet, és úgy tűnik, ennek a mostanában oly divatos művészeti jelenségnek is így adnak új dimenziót, az alapvetően klasszikus művészeti eszköztár lehetőségei közt, de nagyon „elemelt” módon. A kaptár így a kollektív alkotás jelképe, amelyre a tágabb közösségi szimbolika is rávetül, formai szempontból pedig egészen odáig vezethet az analógia-

keresés, hogy a kaptár-rajzokban felfedezzük a közösségi hálózatok vizsgálatával kapcsolatos diagramok távoli rokonait is. A Tat Galéria idei kiállításán ezek a motívumok részben kiszínesedtek, az évtizedekkel ezelőtti Köves-palettát felidézve, valamint a Fészek-beli bemutatóval együtt a szintén régen nem gyakorolt technikát, a rajzot hozta vissza. A technikai kép és nem-technikai kép kapcsolódási lehetőségeinek (fotó és festmény) vizsgálatát mélyítő alkotások ezek: Köves kaptárokról készített rajzait fényképezte körbe, és az ennek (amelyben a technikai hordozó megváltoztatása és a kompozíció alapos analízise egyaránt alapvető) eredményeképp, fotón létező elemekből állította össze az új képet, azoknak rajzba vagy egyes esetekben festménybe való „átfordításával”. Az ezzel a módszerrel létrejött munkák kerültek (vetültek) a Fészekben a legutóbbi tizenhét év eddig egyetlen eddigi sorozatban sem feldolgozott, Köves ismerős motívumait mutató (város, kirakat, felhők) fotókból készített együttesekre, vagy helyeződtek a falra, önmagukban állva, a Kövesre jellemző festmény (és tehát rajz) installációk összeállításának megfelelően. A Tat Galériát beborító összetett, színes és monokróm elemekből egyaránt táplálkozó

KÖVES ÉVA
Common Things, 2013 / fotó, rajz és festmény installáció / fotó, ceruza, olaj, vászon

installáció, amely többféle folytatás lehetőségét vetette fel, a redukció irányába mozdult a Fészekben látható anyagban, visszahozva a szigorú fekete-fehér világot, struktúrák általi szabályozottság hatását mutatva a fotók keltette vizuális asszociációk, metaforák sorában. Mind a Hotel Nemzetiben bemutatott válogatást, mind a Tat és a Fészek kiállításait végignézve, egyértelműnek látszik, hogy Köves számára az adekvát kifejezési forma egyre inkább a murális munkák létrehozásában rejlene, amelyre azonban a Ludwig Múzeumba, pályája elején készített falfestménye óta sok lehetősége nem nyílt. Munkáiban az utóbbi időszakban központi jelentőségűvé vált közösségi téma és annak vizuális megjelenítési lehetősége a falfestmény' kollektív „használati értékében” is megmutatkozhatna így, de egyúttal megmaradna a festészeti eszköztár használatánál, amelyben a kinetika és a kompjútergrafika irányába történő műfajtagítási kísérletek is változatlan szerepet játszanának.

1 Köves Éva installációja; Ludwig Múzeum Budapest, 1993. október 28 – november 14.

KÖVES ÉVA
Common Things, 2013 / rajz fotó installáción / fotó, ceruza, 250x250 cm

KÖVES ÉVA
Common Things, 2013 / rajz fotó installáción / fotó, ceruza

